

KI-notat nr.: 15/2011 - Bakgrunn for vedtak

Grunneierne v/Kjell Jarle Bruheim med 4 omsøkte kraftverk og Luster Småkraft AS med 2 omsøkte kraftverk/		Middelthuns gate 29
Søker/sak:	Sumvirkninger	Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO
Fylke/kommune:	Sogn og Fjordane/Luster	Telefon: 22 95 95 95 Telefaks: 22 95 90 00
Ansvarlig:	Øystein Grundt	E-post: nve@nve.no Internett: www.nve.no
Saksbehandler:	Frank Jørgensen	Org. nr.: NO 970 205 039 MVA
Dato:	12 OKT 2011	Bankkonto: 0827 10 14156
Vår ref.:	NVE 200701949-26, 200701956-27, 200701957-19, 200701953-21, 200701951- 20 og 200701948-24	
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken	

Sumvirkninger – Søknader om tillatelse til å bygge 6 kraftverk i Veitastrond i Luster kommune, Sogn og Fjordane fylke

Innhold

Innledning.....	1
Sammendrag	2
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	3
Høring og distriktsbehandling	5
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) vurdering	7
NVEs konklusjon.....	16

Innledning

Innen et mindre avgrenset geografisk område i Veitastrond i Luster kommune har NVE mottatt 6 konsesjonssøknader om bygging av småkraftverk. Søknadene omfatter 6 av de større elvene som renner ned i dalen. Elvene som dette gjelder er Utladøla og Yngsdalselvi, der Luster småkraft AS er søker, og Eldeelvi, Svardøla, Vetle Svardøla og Snauedøla der fallrettighetshaverne i de respektive elvene er søkere. De planlagte kraftverkene vil etter omsøkte planer gi en samlet midlere årsproduksjon på i underkant av 105 GWh og en installert effekt på rundt 32 MW. Eksisterende ledningsnett i Veitastrond har for liten kapasitet for innmating av kraften fra de seks småkraftverkene. NVE har derfor mottatt søknad fra Luster Energiverk AS om tillatelse til å bygge en ny 66 kV kraftlinje fra Neset på Veitastrond til Aspelhaugen øst for Hafslo. Det er videre planlagt to transformatorstasjoner med 22/66 kV omsetning på forbindelsen. En ved ledningens endepunkt på Veitastrond og en ved Ugulsvik. Ved Hafslo planlegges ledningen tilknyttet eksisterende 66 kV forbindelse Årøy-Leirdøla.

Søknadene for disse prosjektene har vært ute på høring samtidig og mange av uttalelsene gjelder en samlet vurdering av prosjektene inkludert kraftlinja. NVE har utarbeidet egne vedtaksnotater for hvert enkelt prosjekt. Der går vi mer detaljert inn på prosjektene og vurderer fordeler og ulemper ved en utbygging, samt mulige avbøtende tiltak. Selv om hvert enkelt utbyggingsprosjekt tilsynelatende kan ha små eller begrensede virkninger for et temaområde (eks. en art, naturtype, landskapsområde, el), så kan de samlede konsekvensene få store, utilsiktede konsekvenser. I dette notatet vil vi gjøre en samlet vurdering av de seks kraftverkene med tilhørende kraftlinje og vurdere den samlede belastningen ved prosjektene. For nærmere detaljer rundt hvert enkelt prosjekt viser vi til egne vedtaksnotater.

Sammendrag

Det er søkt tillatelse til å bygge 6 kraftverk, 2 på vestsiden av Veitastrondvatnet og 4 inne i Veitastrond. For kraftverkene inne i Veitastrond er det fallrettighetshaverne som søker om utbygging av vassdragene. For de to kraftverkene som renner ut i Veitastrondvatnet er søker Luster Småkraft AS. NVE har konsesjonsbehandlet alle kraftverkene og i tillegg sett på sumvirkningene av ev. utbygginger.

Søknadene gjelder tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av kraftverk i de respektive elvene og behandles i henhold til reglene i kap. 3 i samme lov. Det er i alle konsesjonssøknadene søkt om tillatelse etter energiloven for etablering av nødvendige høyspentanlegg. For å få nettkapasitet er det søkt om å bygge en 66 kV inn til Veitastrond. Linjen er omsøkt i egen konsesjonssøknad, og Luster energiverk vil stå for en ev. utbygging og drift av linjen.

Prosjektområdene ligger i Luster kommune i Sogn og Fjordane fylke og elvene renner enten direkte ut i Veitastrondvatnet eller i Sumeelvi som er hovedelva i Veitastrond og som igjen renner inn i Veitastrondvatnet. De aktuelle områdene ligger langs eller i nærhet av fylkesvei 337.

Utbyggingene vil iht. planene innebære at INON-områder i alle kategorier vil reduseres. 4 av kraftverkene vil berøre INON-områder innenfor Jostedalsbreen nasjonalpark. Det vil bli bortfall av 2,5 km² INON - områder med villmarkspreget. Den planlagte utbyggingen av Snauedøla vil alene sørge for 1,94 km² av bortfallet.

Alle høringsinstansene aksepterer de planlagte utbyggingene av Eldeelvi, Svardøla, Utldaøla og Vetle Svardalen, men på visse vilkår. Det er spesielt størrelsen på foreslått slipp av minstevannføring i sommerhalvåret høringsinstansene er skeptiske til. Det er ikke foreslått slipp av minstevannføring i vinterhalvåret i noen av søknadene.

Flere av høringsinstansene er kritiske til den planlagte utbyggingen av Yngsdalselvi gjennom etablering av Holen kraftverk, men alle unntatt naturvernforbundet kan akseptere en utbygging på visse vilkår. Her er det foreslått en minstevannføring høringsinstansene mener er alt for lav for å kunne ivareta landskap og friluftsliv. Turlaget og Fylkesmannen mener at det i tillegg må settes krav om vannvei i tunnel.

Alle høringspartene, påpeker at Snauedalen har stor verdi for landskap og friluftsliv, også i historisk perspektiv. De fleste høringsinstansene går i mot en utbygging av Snauedøla av samme årsak. NVE mener at Snauedøla innehar sterke allmenne interesser som bør ivaretas.

De største negative effektene av ev. utbygginger er reduksjon av elvenes betydning som landskapselement. Videre vil utbygging av alle elvene slik de er omsøkt medføre negative konsekvenser for friluftsliv, fossefall, fisk, fosserøyksoner, drift av og produksjon av bunndyr samt reduksjon av INON- områder i Jostedalsbreen nasjonalpark. Høringsinstansene mener at det bør være en noe høyere minstevannføring i sommersesongen i alle elvene enn det som er foreslått i søknaden, og da spesielt med tanke på elvenes betydning som landskapselementer.

Fylkesmannen mener at alle de 6 elvene har likhetstrekk med breelver på vestsiden av Jostedalsbreen der det er gjort funn av sjeldne fjærmygglarver og at det av den grunn bør kreves tilleggsundersøkelser på bunndyr. NVE mener at enkelte av elvene kan ha visse likhetstrekk i og med at de fleste av de planlagt utbygde elvene har en relativ stor breandel, men skiller seg fra breelvene på vestsiden av Jostedalsbreen i så stor grad at vi ikke har krevd tilleggsundersøkelser. Breelver har spesielle vilkår som gjør at enkelte arter er mer tilpasset slike forhold. NVE mener derfor at det er av betydning at det slippes en viss minstevannføring hele året for å kunne ivareta en viss bunndyrpopulasjon.

Kraftverkene vil gi et positivt bidrag i form av økt kraftproduksjon og lokal verdiskapning. NVE vurderer sumvirkningene av utbyggingene til å innebære visse miljømessig inngrep dersom det gis konsesjon til dette i den form som er omsøkt. Fem av de planlagte kraftverkene vil være akseptable på gitte vilkår i en ev. konsesjonen. Ved å si nei til konsesjon for Snauedøla mener NVE at utbyggingene er akseptable også i forhold til sumvirkninger i Veitastrond. Konsesjonssøknaden for Snauedøla er vurdert til å ha størst negativ virkning for de allmenne interessene knyttet til vassdraget. Utbygging av de 5 øvrige kraftverkene vil gi i overkant av 80 GWh og ca. 29,5 MW i installert effekt. Dette utløser behov for en ny kraftlinje som også vil være dimensjonert til å kunne ta i mot eventuell ytterligere produksjon fra planlagte prosjekter. I første omgang må kostnadene fordeles på de 5 kraftverkene som etter vårt syn er akseptable, og NVE mener dette er realistisk. Ved å redusere installert effekt ytterligere så vil kostnadene bli så store at det er en reell risiko for at ingen av prosjektene blir realisert grunnet manglende nettkapasitet. NVE har derfor tillagt dette forholdet betydelig vekt i vår vurdering.

NVE finner etter en helhetsvurdering at fordelene ved en utbygging av Snauedøla ikke overstiger skadene og ulempene for allmenne interesser som blir berørt.

Etter en samlet vurdering av planene for utbygging av 6 småkraftverk ved Veitastrond mener NVE at fordelene ved 5 av tiltakene overstiger skader og ulemper for private og allmenne interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE har derfor i egne vedtak gitt separate tillatelser etter § 8 i vannressursloven til å bygge Utladøla-, Holen-, Svardøla-, Vetle Svardalen- og Eldeelvi kraftverk.

NVE mener derimot ulempene ved bygging av Snauedøla kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er her ikke oppfylt. Det gis derfor ikke tillatelse til bygging av Snauedøla kraftverk

NVE har samtidig gitt Luster energiverk AS tillatelse etter energiloven til å bygge en ny 66 kV kraftlinje fra Neset på Veitastrond til Aspelhaugen øst for Hafslo.

Tillatelsene er gitt på nærmere fastsatte vilkår.

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søkerne

Søker for Holen kraftverk og Utladøla kraftverk er Luster Småkraft AS som eies av Luster Energiverk AS og Småkraft AS. Luster Småkraft AS ønsker å bygge og drifte de planlagte kraftverkene.

Søker for Svardøla kraftverk, Snauedøla kraftverk, Vetle Svardalen kraftverk og Eldeelvi kraftverk er fallrettighetshaverne i elvene. Grunneierne ønsker å etablere AS for hver enkelt elv, som skal eies og driftes av fallrettighetshaverne. Grunneierne er representert ved Kjell Jarle Bruheim som selv er grunneier.

Søknadene

Det er søkt om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge kraftverk. Utbyggingene vil som omsøkt gi en årlig middelproduksjon på ca. 107 GWh. Kraftverkene er samlet beregnet med en installasjon på 34 MW. Ingen av prosjektene har foreslått slipp av minstevannføring i vintersesongen, men i alle unntatt Utladøla er det foreslått et slipp av minstevannføring lik alminnelig lavvannføring i sommerhalvåret.

Det er videre søkt om tillatelse etter energiloven til bygging og drift av nødvendige elektriske anlegg. I tillegg er det fra Luster Energiverk søkt om en produksjonslinje på 66 kV ut fra området i Veitastrond til Aspelhaugen øst for Hafslo i Luster kommune.

Beskrivelse av området

Prosjektene ligger i Veitastrond i Luster kommune i Sogn og Fjordane, ca. 10 - 25 km nordvest for Hafslo. Prosjektene ligger langs Veitastrondvatnet og inne i Veitastrond ved fylkesvei 337. To av prosjektene ligger på østsiden av dalen, mens de fire andre ligger på vestsiden. Elvene på vestsiden er alle godt synlige fra omliggende landskap. Elvene har seks forskjellige nedbørfelt som alle hovedsakelig består av snaufjell. For fire av vassdragene er det en betydelig breandel.

Eksisterende inngrep i vassdragene

Slik situasjonen er i dag er det ingen eksisterende inngrep i noen av vassdragene ovenfor planlagte kraftstasjoner. Alle de planlagte kraftverkene ligger nærhet av enten vei, hytter, hus eller andre tekniske inngrep. Langs Eldeelvi går det en traktorvei langs hele den planlagt berørte elvestrekningen.

Produksjon

Prosjektene vil gi en årlig produksjon på ca. 107 GWh i et midlere år. Dette fordeler seg med 88,4 GWh sommerkraft og 16,6 GWh vinterkraft. Utbyggingsprisen varierer fra 1,69 kr/kWh til 2,75 kr/kWh. Kostnadsnivået er fra 2006 og det må regnes noe høyere kostnadsnivå nå.

Det vil være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i hvert enkelt prosjekt.

Produksjonsdata for kraftverkene

Kraftverk	Installasjon (MW)	Produksjon (GWh)	Utbyggingspris (kr/kWh)
Utladøla	1,45	4,5	2,75
Holen	8,1	24,5	2,25 (2,95 m/tunnel)
Eldeelvi	8,8	28,5	1,9
Svardøla	9,2	29,8	1,69
Vetle Svardalen	1,9	5,7	2,4
Snauedøla	4,6	14,4	2,22 (2,77 m/tunnel)
Totalt	34,05	107,4	

Eiendomsforhold

Søker innehar avtale om disponering av alle grunn- og fallrettigheter på de omsøkte strekningene. Etter høringsrunden har det kommet fram at en av fallrettighetshaverne mener at grunneieravtalen for Snauedøla er ugyldig. NVE vurderer dette til å være et spørsmål av privatrettslig art.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Alle tiltakene ligger i LNF område. I tillegg er det utarbeidet en kommunedelplan der Holen Kraftverk kommer inn under gul konfliktsone, noe som indikerer noen sterke allmenne interesser i området. De andre omsøkte kraftverkene kommer inn under grønn konfliktsone som betyr at en utbygging er preget av lite konfliktnivå og vil gi store positive lokale ringvirkninger.

Samlet plan (SP)

En separat utbygging av Yngdalselvi er ikke tidligere behandlet i Samlet plan. Vannfallet som er tenkt utnyttet i Holen kraftverk inngår imidlertid i Samlet Plan prosjekt nummer 31204 Årøyelva. Dette prosjektet er plassert i kategori I, jf. St. meld. nr. 63 (1984-85), og kan dermed konsesjonssøkes. Dette Samlet Plan prosjektet var planlagt med en installert ytelse på 9 MW og årlig produksjon på 44 GWh. Det ble sendt inn en søknad om forenklet behandling av prosjektløsninger i Yngsdalselvi i oktober 2004. Saken ble ikke ferdigbehandlet fordi nedre grense for vurdering etter Samla Plan ble hevet til 10 MW eller 50 GWh i februar 2005. SP-prosjektet innebærer overføring fra Kjerringdalen til Yndesdalen for utnyttelse i fallet som er omsøkt fra Holetjørini til Veitastrondvatnet. En realisering av overføringen vil fortsatt være mulig å gjennomføre i fremtiden. NVE vurderer det derfor slik at vi har myndighet til å fatte vedtak i saken uten at dette er i konflikt med vannressursloven § 22.

For de 5 andre planlagt utbygde prosjektene er utbyggingene under gjeldende grense for behandling i SP, og det finnes heller ikke andre SP-prosjekt som berøres av utbyggingene.

Andre verneplaner

Det er ikke kjent at Utladøla og Eldeelvi kommer i konflikt med eksisterende eller planlagte verneområder.

De 4 andre prosjektene i Veitastrond ligger så nære nasjonalparkgrensene at de vil redusere INON områder i nasjonalparken. De er likevel ikke i konflikt med grensen som er satt.

Inngrepsfrie områder

En utbygging av Eldeelvi vil ikke påvirke INON områder.

De 5 resterende utbyggingene vil påvirke INON områder. Til sammen vil reduksjonen av villmarkspregede områder blir redusert med ca. 2,6 km², INON område sone 1 vil bli redusert med ca. 12,2 km² og INON sone 2 reduseres med ca. 6,9 km².

Nasjonale laksevassdrag

Ingen av de planlagte utbyggingene vil berøre nasjonale laksevassdrag.

Høring og distriktsbehandling

Søknadene om småkraftverk har vært behandlet etter reglene i kap. 3 i vannressursloven. Søknaden om ny kraftlinje har vært behandlet etter energiloven. Alle søknadene har vært kunngjort og lagt ut til offentlig gjennomsyn. I tillegg har søknadene vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE har befart alle prosjektene og 66 kV-linja sammen berørte parter og til dels øvrige offentlige instanser og frivillige organisasjoner.

Luster kommune mener at tilknytning mellom kraftverkene og planlagt 66 kV linje bør skje via jordkabel. Kommunen mener det bør stilles et strengere krav til minstevannføring i forbindelse med

den planlagte utbyggingen av Snauedøla med henvisning til sterke friluftsjnteresser i området. Kommunen har ellers ingen merknader til søknadene.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane vurderer 5 av de planlagte utbyggingene som akseptable i forhold til allmenne interesser dersom det fastsettes vilkår som er noe strengere enn hva søknadene legger opp til. Det er da minstevannføring spesielt og teknisk utføring av utbyggingen det settes krav til. Fylkesmannen mener det vil være svært uheldig med en utbygging i Snauedalen og går i mot bygging av dette kraftverket er grunnet hensyn til landskap, friluftsliv, biologisk mangfold og reduksjon av INON-områder.

Sogn og fjordane fylkeskommune kan akseptere utbyggingene på visse vilkår. Fylkeskommunen mener det bør stilles krav til høyere minstevannføring i sommerhalvåret for alle utbyggingene og tilknytning til nettet bør skje via jordkabel. Fylkesrådmannen mener at alle prosjektene kommer positivt ut når en veier opp fordeler og ulemper, men balansen er markert dårligere for Holen kraftverk og Snauedøla kraftverk. For Holen kraftverk, der elva er et betydelig landskapselement mener fylkeskommunen at vannveien bør nedgraves/tildekkes eller gå i tunnel. For Snauedøla kraftverk mener fylkeskommunen at det bør tas hensyn til friluftsliv og brukerinteressene i området.

Sogn og Fjordane Turlag er positive til 5 av utbyggingene på visse vilkår. Det er da spesielt vannføring og teknisk utføring av utbyggingen det stilles krav til. Turlaget går sterkt i mot en utbygging av Snauedøla hovedsaklig pga. de sterke friluftsjnteressene i området.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane går imot bygging av Holen kraftverk og Snauedøla kraftverk hovedsakelig begrunnet med de negative konsekvensene utbyggingene vil få for landskap og friluftsliv. Naturvernforbundet mener at de fire andre planlagte kraftverkene kan aksepteres pga. positive effekter for næringsliv og bosettingen i Veitastromd.

Statnett SF har ingen merknader till konsesjonssøknadene.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulemper

Nedenfor er det gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og ulempene ved tiltakene

Fordeler

- Tiltakene vil gi inntekter til grunneierne, kommune og stat.
- Tiltakene vil gi i overkant av 100 GWh årlig i ny fornybar energi og kan bidra til å opprettholde lokal bosetning og gi lokal verdiskapning.
- De omsøkte kraftverkene vil gi økonomisk grunnlag til å etablere 66 kV linje fra Veitastromd til Hafslo og legge til rette for å utvikle flere prosjekter med fornybar energiproduksjon i området.

Ulemper

- Tiltakene innebærer fysiske inngrep som til sammen vil bli betydelige med tanke på landskapsopplevelsen inne i Veitastromd, spesielt under anleggsperioden.
- Tiltakene vil medføre sterkt redusert vannføring i elven på utbyggingsstrekningene i store deler av året noe som vil være negativt særlig for landskap og friluftsliv.

- Tiltakene vil medføre en reduksjon av inngrepsfrie områder med villmarkspreget inne i Jostedalsskogen nasjonalpark.
- Utbyggingene vil redusere habitatet til organismer som er tilpasset breelver og er avhengig av en viss sommervannføring.

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) vurdering

Innledning

Generelt om sumvirkninger

Sumvirkninger kan her defineres som de samlede konsekvenser av flere små vannkraftanlegg og kraftlinjer innenfor et geografisk avgrenset område. Den store interessen for små kraftverk og det voksende antall søknader kan i mange områder forde en mer helhetlig planlegging og vurdering av sumvirkninger. Dette er en av grunnene til at NVE ønsket å se de 6 småkraftprosjektene i Veitastrand samlet og sende de samtidig på høring. Selv om hvert enkelt utbyggingsprosjekt i mange tilfeller kan ha relativt små eller begrensede negative virkninger for miljø og andre brukerinteresser, så kan de samlede konsekvensene av flere slike prosjekter innen samme område få store konsekvenser.

Utbygging av mange små kraftverk innenfor et dalføre kan føre til bortfall av flere viktige landskapselementer, som for eksempel fosser og stryk, som ofte har stor betydning for landskapets karakter og særtrekk. Hvert enkelt inngrep kan isolert sett ha liten betydning, mens summen av inngrepene kan medføre at opplevelsesverdiene knyttet til landskapet blir forringet eller går tapt. Mange små kraftverk innen et mindre område kan også føre til at spesielle friluftaktiviteter eller grupper av friluftsutøvere blir særlig berørt. I mange tilfeller følger stier og turveier elver, bekker og vann, og ofte er naturopplevelsen sterkt knyttet til vassdragsselementene. Flere kraftverk i et område kan redusere tilgangen til uberørt vassdragsnatur og øke presset på gjenværende områder. Også når det gjelder biologisk mangfold kan flere små kraftverk få konsekvenser da de ofte berører bestemte vassdragsselementer som kan ha viktige biologiske funksjoner som for eksempel fossesprøytoner og bekkeløfter. Flere utbygginger innen et avgrenset område kan medføre en utilsiktet nedbygging av visse naturtyper og leveområder for planter og dyr slik at det biologiske mangfoldet lokalt eller regionalt blir betydelig negativt påvirket. Samtidig vil det i en anleggsperiode bli betydelige påvirkninger i det lokale landskapsrommet når det som her vil bli opptil 6 kraftverk som skal realiseres samtidig. NVE mener dette må tas hensyn til i en vurdering og avbøtende tiltak for å redusere virkninger må vurderes nøye.

Landskap og friluftsliv

De største fysiske inngrepene vil etter NVEs syn være i form av anleggelse av veier, rørtrasé, inntaksdam og fraføring av vann fra elvestrengen. Elver er generelt viktige landskapselement. I Veitastrand har 4 av elvene en relativ stor breandel og har spesielt høy vannføring i sommerhalvåret. Alle elvene ligger ved eller i nær tilknytning til fylkesveien og Veitastrand. I friluftssammenheng har Snauedøla etter vårt syn en betydelig større verdi sammenlignet med de andre planlagte utbygde elvene i Veitastrand. Snauedøla er et markert landskapselement i Veitastrand, og for turister er den et viktig element for naturopplevelsene på vei inn mot Tungestølen. Der veien passerer Snauedøla stopper også turistene for å betale bompenger. Bommen ligger med direkte innsyn mot vassdraget, og NVE fikk under befaringsopplyst at det var mellom 2 000 og 2 500 betalende hvert år. Turstien opp mot Tungestølen starter også ved denne bommen samt at det går en tursti langs Snauedøla over til

Fjærland. Eldeelvi er noe brukt i friluftssammenheng men en utbygging i Eldeelvi kan i følge høringsinstansene aksepteres på visse vilkår. For de fire elvene på vestsiden av Veitastrond og Veitastrondvatnet er influensområdene godt synlig fra omliggende landskap og dermed vil fraføring av vann fra elvestrengen bli merkbart både for turister og bofaste. De planlagt berørte elvestrekningene for Utladøla og Vetle Svardalen er lite synlig for omgivelsene, og det er heller ingenting som tyder på at disse elvene har spesiell betydning for friluftslivet. Ser en alle utbyggingene som omsøkt i sammenheng, ser en at det vil føre til en betydelig reduksjon av vannføringen på berørte strekninger slik de er omsøkt. Flomoverløp vil tidvis sikre noe vannføring utover minstevannføringen på elvestrekningen.

Størrelsen på minstevannføring vil ha stor betydning for landskapsopplevelsene etter ev. utbygginger. I følge høringsinstansene bør det i alle elvene stilles krav om en noe høyere minstevannføring enn det søker har foreslått i søknaden. NVE mener at alminnelig minstevannføring i brevassdrag er en typisk vintervannføring og vanligvis ikke representativt for sommersesongen. Høy minstevannføring, særlig om sommeren, er avgjørende for å ivareta landskapsopplevelsen og friluftsliv. Dette har vi vurdert i hvert enkelt tilfelle. Elvene er godt synlig i et stort landskapsrom, men skiller seg likevel fra hverandre etter hvor store inngrep og hvor synlig en vei vil bli. Ved Eldeelvi er det allerede etablert traktorvei opp og den er tatt i bruk av fotturister. Denne mener vi ikke er særlig skjemmende slik den ligger i dag og det vil derfor ikke være hensiktsmessig å be om at denne veien blir tilbakeført. Foruten vei fra kai og opp til kraftstasjonen skal Holen kraftverk bygges veiløst. Dette kraftverket har et krevende bratt terreng og etablering av vei vil kunne virke særlig skjemmende her. Ved de 4 andre kraftverkene skal anleggsveiene tilbakeføres til kjøresterkt terreng. Dette vil virke dempende på inngrepene i landskapet samtidig som veiene kan benyttes for inspeksjon av inntakene og lette bestigningen for friluftsfolk som ønsker få en lettere vei opp over tregrensen.

Fylkesmannen mener generelt at veiene opp til inntakene bør omgjøres til kjøresterkt terreng etter ev. utbygginger. Fylkesmannen begrunner dette med at permanente veier som blir brukt i forbindelse med kraftutbygging, skal være åpne for allmenn ferdsel. Fylkesmannen mener at en permanent vei vil medføre biltrafikk videre innover i dalene, noe fylkesmannen ser på som lite ønskelig. NVE mener dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

En utbygging av Eldeelvi vil ikke påvirke INON områder. De 5 resterende utbyggingene vil påvirke INON områder i og utenfor Jostedalsbreen nasjonalpark i varierende grad. Til sammen vil reduksjonen av villmarkspregede områder blir redusert med ca. 2,6 km² der hele bortfallet skjer innenfor nasjonalparkens grenser. INON område sone 1 vil bli redusert med ca. 12,2 km² og INON sone 2 reduseres med ca. 6,9 km². NVE mener generelt at prosjekter som innebærer inngrep i villmarkspregede områder er en indikasjon på at det kan være et verdifullt naturområde. Selv om inngrepsfrihet er en verdi i seg selv, er det i mange tilfeller nødvendig å vurdere denne verdien sammen med andre verdier som biologisk mangfold, friluftsliv, landskapsopplevelse og sumvirkninger av disse.

Bortfall av INON områder, og spesielt områder med villmarkspreg, er etter NVEs syn en ulempe med omsøkte anlegg. Det er et nasjonalt miljømål å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på. Stortinget og flere regjeringer har i en rekke sammenhenger understreket verdien av å bevare områder uten tyngre tekniske inngrep som en del av vår nasjonale arv og identitet, friluftsliv og naturopplevelse, og biologisk mangfold.

Det bemerkes imidlertid at reduksjon av INON er en indikasjon på en konflikt og at det vil være viktig å vurdere graden av konflikt konkret for hvert enkelt tilfelle. Blant annet kan områder fremstå som inngrepsfrie også etter et inngrep. For de omsøkte kraftverkene i Veitastrond vil reduksjonen av INON områder med villmarkspreg bli redusert med 2,6 km² der Snauedøla alene vil stå for ca. 2 km² av

bortfallet. Med unntak av Snauedølas påvirkning på villmarkspreget INON- område, har ikke høringspartene vesentlige merknader knyttet til et begrenset bortfall.

Oppsummering landskap

NVE mener det ikke er mulig å gjennomføre alle de omsøkte prosjektene uten at dette vil forringe landskapsopplevelsen i vesentlig grad, men virkningene av de tekniske inngrepene vil gradvis bli mindre synlig. Det er imidlertid lite høyvokst vegetasjon i området så sårene vil være godt synlig i lang tid. NVE vil derfor nøye følge opp prosjektene som bygges, for å se til at virkningene blir så små som mulig. Ser en isolert på hvert enkelt kraftverk forutsettes det at det blir satt vilkår om en god minstevannføring hele året, samt generelle krav til detaljplangodkjenning. Det er videre en forutsetning at vannveien legges i fjell i Holen kraftverk. På denne måten mener vi at alle de omsøkte prosjektene foruten Snauedøla kan aksepteres i forhold til fjell- og kulturlandskapet inne i Veitastrond. Snauedøla har et betydelig høyere konfliktnivå, den ligger meget eksponert for allmenheten og turer inn i Snauedalen. En ev. utbygging vil redusere villmarkspreget og inngrepsfrie naturområder i Jostedalsbreen nasjonalpark. Områdets eksponering med fossefall, høyfjellspreg og stølsdrift er med på å forsterke allmenne interesser knyttet til landskap og friluftsliv.

Biologisk mangfold

En utbygging av alle de omsøkte kraftverkene vil medføre at seks av de største vassdragene ned til Veitastrond og Veitastrondvatnet vil få sterkt redusert vannføring. Selv om utbygging av vassdragene isolert sett ser ut til å være uten store negative konsekvenser for biologisk mangfold kan utbyggingene samlet sett få konsekvenser for arter eller naturtyper som er avhengig av samme livsmiljøer for å overleve. Dette gjelder i hovedsak arter eller naturtyper som er avhengig av selve vannstrengen. Naturtypen fossesprøytoner og bekkekløfter er oftest berørt, og kan være levested for flere rødlistede arter av spesielt moser og lav.

I følge miljørapportene er det ikke registrert ferskvannsararter som er oppført på den Norske rødlista, i influensområdet. NVE vil likevel bemerke at Brudespore som ble registrert i Eldeelvi står med kategori Nær truet i den Norske rødlista fra 2006, men i rødlista fra 2010 var den ikke lenger registrert som truet, men med en livskraftig bestand. I to av elvene Eldeelvi og Snauedøla er det registrert bekkekløft, fosseenger og fossesprøytoner. Eldeelvi har ei mindre bekkekløft og en mindre foss med fosserøyksone. Snauedøla har en mer markant foss nede i ei bekkekløft der fossen danner en større fosserøyksone, spesielt på sørsiden av elva. Potensialet for funn av rødlistede arter er vurdert som små i de berørte sprutsonene. Fossen og bekkekløfta i Snauedøla har høyest verdi av de omsøkte elvene og dersom det blir bortfall av den samme naturtypen i Eldeelvi vil dette forsterke denne verdien på foss og bekkekløften i Snauedøla. Ingen av de andre omsøkte elvene innehar de samme kvalitetene når det gjelder denne naturtypen..

I nordenden av Veitastrondvatnet er det i følge fylkesmannen mangel på gyteplasser for ørret. I miljørapport i forbindelse med konsesjonssøknad for Holen kraftverk viser de til undersøkelser fra Fylkesmannen der det konkluderes med svikt i rekrutteringen av ørret i Veitastrondvatnet. De finner ingen indikasjoner på at det er svikt i fødetilgangen, men det er få egnede gytebekker som kan være årsaken til svikt i rekrutteringen. Fylkesmannen viser til gyteforholdene for ørret i de planlagt utbygde kraftverkene og at disse områdene har stor verdi. Fylkesmannen og turlaget mener at det må monteres automatisk forbislippingsventil for flere av prosjektene. Søkerne uttaler i sine kommentarer til høringsuttalelsene at de er enig i denne løsningen der det er foreslått. Utladøla og Holen har ingen eller svært liten verdi for gytefisk. De andre planlagte kraftverkene er planlagt ovenfor eller høyt oppe på de ev. gytestrekningene. NVE mener at de negative effektene de ev. utbyggingene vil få for

gyteforholdene til ørretbestanden i Veitastrondvatnet, vil reduseres ved montering av automatisk forbislippingsventil i de planlagte kraftverkene der det kan forekomme gyting nedenfor kraftverket. NVE mener behovet for en forbislippingsanordning er størst i elvene Snauedøla, Svardøla og Vetle Svardalen. Ved Eldeelvi deler elva seg i flere løp like før den renner ut i Veitastrondvatnet, NVE mener her at det er mulig å gjennomføre tiltak som å lede minstevannføringen forbi kraftverket i et annet løp og dermed unngå tørrlegging av gytstrekning dersom det blir stopp i kraftverket. Eventuelle andre avbøtende tiltak kan også pålegges av fylkesmannen gjennom standardvilkår for naturforvaltning ved en konsesjon.

Fossekall står ikke på den norske rødlisten, men er sårbar for kraftutbygginger. Ikke alle elvene i Veitastrond er like godt egnet for fossekall, men for å ivareta fossekallens behov bør en se på habitatforringelsen i sammenheng. Med slipp av minstevannføring vil bunndyrproduksjonen til en viss grad opprettholdes i de planlagt utbygde elvene. Fossekallen kan også forflytte seg og drive næringsøk ovenfor de berørte utbyggingsstrekningene, eller i et av nabovassdragene som ikke berøres. En god minstevannføring vil være med på å dempe de negative effektene en utbygging har på fossekallen, som bruker mellomstore elver til næringsøk og hekking. Etter NVEs syn vil utbygging av de seks kraftverkene samlet redusere områdene for næringsøk og hekkeområder, da det her er snakk om utbygging av de fleste elvene som renner ned i dalen innen et mindre avgrenset område. Selv om fossekallen kan forflytte seg ovenfor berørt strekning er det her snakk om opp mot 200 høydemeter og en kan forvente et annet klima i deler av året ovenfor planlagte inntak sammenlignet med nedre deler av det omsøkte prosjektet.

Under befaring ble NVE gjort oppmerksom på at det er bra med hjort og i området og at det bedrives hjortejakt langs Veitastrondvatnet. Med avbøtende tiltak som nedgravd rørgate eller vannrør i tunnel mener NVE at hverken hjorten eller hjortejakten vil bli påvirket nevneverdig.

Fylkesmannen påpeker at undersøkte brepåvirkede vassdrag rundt Jostedalsbreen har vist seg å inneha en spesiell bunndyrfauna som domineres av kuldetilpassede fjærmygglarver. Faunaen i selve elvestrengen er ikke undersøkt, og Fylkesmannen mener at det av den grunn bør settes en minstevannføring i elva hele året i alle de omsøkte elvene NVE er enig med fylkesmannen i at flere av elvene har visse likhetstrekk med elvene på vestsiden av Jostedalsbreen, men i de elvene er det ikke krav om minstevannføring. I NVE rapport fra 2010 som omhandler etterundersøkelser ved bygging av småkraftverk viser at bunndyrfaunaen blir lite endret så lenge det slippes minstevannføring. Ved redusert vannføring øker ofte tettheten av bunndyr, men pga redusert vanddekt areal og redusert vannføring vil det totalt sett bli mindre bunndyrproduksjon. Slipp av minstevannføring vil derfor kunne redusere denne negative påvirkningen. For bunndyrproduksjonen er det derfor viktig med vanddekt areal og sammenhengende drift i vassdraget. Ved å ikke slippe minstevannføring vil elva i perioder tørrlegges og drift av bunndyr vil i enkelte perioder med lite tilsig stoppe opp. Hos bunndyrfaunaen i elver er en stor andel av artene mest aktiv i vinterhalvåret. Dette skyldes en tilpasning i forhold til tilgang på næring. Foruten Utladøla mener NVE at det av hensyn til biologisk mangfold må slippes en minstevannføring forbi alle inntakene hele året. NVE har sett på behovet for tilleggsundersøkelser. Dersom det skal være aktuelt å følge opp med mer spesifikke undersøkelser, må det være en viss sannsynlighet for å gjøre funn av betydning for vedtaket. NVE mener likevel at redusert vannføring vil medføre at vanntilknyttete organismer vil bli negativt påvirket, men en kan forvente at slipp av minstevannføring hele året vil redusere denne negative påvirkningen.

Oppsummering biologisk mangfold

Breelver innehar spesielle egenskaper som skiller seg ut fra andre vassdrag med stor jevn sommervannføring med kaldt vann. Dette fører til jevn fossesprut gjennom store deler av sommeren

og en kan forvente å finne organsimer som er tilpasset den type miljø. For elvene i Veitastrond er det imidlertid ikke funnet spesielt verdifulle naturtyper eller arter som alene kan stoppe en ev. utbygging.

NVE mener at ved krav om helårlig minstevannføring i Vetle Svardale, Eldeelvi, Svardøla og Yngsdalselvi og omløpsventil i Vetle Svardalen og Svardøla så vil virkningene for naturmangfoldet være akseptabelt. Etter vår vurdering vil imidlertid en utbygging av Snauedøla medføre at også den største og mest markante bekkekløften i området falle bort. Vi anser dette for å være uheldig for totalvirkningen av prosjektene.

Forholdet til naturmangfoldloven og andre overordnede føringer

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for, naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivarettatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknadene om 6 kraftverk inne i Veitastrond legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 4,5, 8-12 og 14. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Tiltakets virkning for naturmangfoldet er et sentralt tema i denne vurderingen.

Kunnskapsgrunnlaget § 8

I naturmangfoldloven § 8 står det at avgjørelser som berører naturmangfoldet skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Elvene er undersøkt for rødlistede arter. Området ble befart i forbindelse med miljørapportene, som fulgte som vedlegg i søknadene og er utført av uavhengige konsulentfirma. I følge miljørapportene virker det lite sannsynlig at det er særlig potensial for funn av flere rødlistede arter. NVE mener at kunnskapsgrunnlaget og de registreringene av naturmangfold som er utført i søknadene er tilstrekkelig for flora og fauna til at vi kan fatte et vedtak i sakene.

Føre-var-prinsippet § 9

I naturmangfoldlovens § 9. (*føre-var-prinsippet*) står det at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Etter NVEs oppfatning er det et godt kunnskapsgrunnlag i saken relatert til prosjektets størrelse. NVE mener her at avbøtende tiltak som slipp av minstevannføring i alle elvene unntatt Utladøla, krav om å installere forbislippingsanordning i Svardøla kraftverk og Vetle Svardalen kraftverk sammen med et ev.avslag på søknad om bygging av Snaudeøla kraftverk vil sikre et naturmangfoldet i influensområdet ikke vil bli påført vesentlig skade.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

NVE mener at en utbygging av alle elvene vil redusere verdien breelver med nærmest intakte økosystem, men det er kun ved Eldeelvi og Snauedøla det er registrert noe verdifulle naturtyper. For de andre 4 elvene konstaterer vi at naturmangfoldet i influensområdene ikke innehar naturtyper eller arter som krever spesielle hensyn. NVE mener at den samlede belastningen på disse breelvene i området vil bli av et slikt omfang at en ev. utbygging av alle elvene vil få konsekvenser for dette økosystemet i Veitastrond. Det er i følge søknadene kun foreslått slipp av alminnelig lavvannføring i sommersesongen. Dette er en typisk vinterverdi og tilsvarer en veldig lav sommerverdi for vassdrag med stor breandel. Det er ikke foreslått slipp av minstevannføring i vintersesongen. For å ivareta de kvalitetene ei breelv innehar mener NVE at det må slippes minstevannføring hele året samt øke slipp av minstevannføring i sommersesongen. Dette gjelder for alle kraftverkene som får konsesjon bortsett fra Utladøla som har minimal verdi.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bære av tiltakshaver § 11

Denne paragrafen fastslår at tiltakshaver skal dekke kostnader ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som utbyggingen kan volde, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Ved en eventuell konsesjon vil det bli gitt et sett vilkår som ivaretar dette prinsippet.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

I denne paragrafen står det at det et skal brukes driftmetoder og teknikk som unngår eller begrenser skader på naturmangfoldet, som ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

For Svardøla og Vetle Svardalen har NVE satt krav om at det skal installeres en omløpsanordning som skal ivareta gytestrekingene or ørret nedenfor kraftverket dersom utfall. NVE har i tillegg satt krav om at Holen kraftverk skal bygges veiløst mellom kraftstasjon og inntak samt vannvei i tunnel.

Forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer § 4

Målet inneholder både et kvantitativt og kvalitativt element ved at antallet naturtyper og økosystemer skal opprettholdes og at de skal ivareta artsmangfold, prosesser og produktivitet så langt det anses rimelig.

I konsesjonsbehandlingen av kraftverkene er den største endringen fraføring av vann fra vannstrengene og delvis tørrlegging av elvene som planlegges bygd ut. I Eldeelvi og Snauedøla vil bekkekløft med foss og fossesprøyt bli berørt ellers er det ingen verdifulle naturtyper eller vegetasjonstyper som forventes å gå tapt, men elvene som et økosystem kan bli påvirket dersom det gis konsesjon. NVE mener at det må tas hensyn til dette ved å innta en restriktiv holdning til søknaden om bygging av Snauedøla kraftverk.

Forvaltningsmål for arter § 5

Forvaltningsmålet for arter tilsier at det er et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Artenes økologiske funksjonsområder skal også ivaretas så langt det er nødvendig for å nå målet.

NVEs vurdering er igjen at truete og/eller sårbare arter bør vektlegges sterkere enn trivielle arter med livskraftige bestander. Det er ikke registrert rødlistede arter i influensområdet. Det planlagte kraftverket kan forringe forholdene for vannlevende organismer. Et vesentlig moment i NVEs vurdering er om de negative virkningene av utbyggingen, kan avbøtes med tiltak eller med tilpasninger. Ved krav om minstevannføring samt avslag på søknad om bygging av Snauedøla kraftverk mener vi at artenes økologiske funksjonsområde vil bli ivaretatt i tilstrekkelig grad.

Vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser § 14

Tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. En utbygging etter de omsøkte planene vil gi inntil 107 GWh årlig i ny produksjon og vil gi økt næringsgrunnlag for de grunneierne som er med i prosjektene og kan bidra til lokal sysselsetting og positive lokale ringvirkninger. NVE mener at de 6 omsøkte kraftverkene vil gi betydelige positive samfunnsmessige virkninger.

66-kV-linjen er ikke vurdert i dette notatet etter naturmangfoldloven da den berører i hovedsak andre områder.

Kulturminner og kulturmiljø

I følge søknadene er det ikke kjent at det forekommer kulturminner mellom inntak og kraftstasjon i noen av de omsøkte prosjektene. Fylkesrådmannen kjenner ikke til registrerte automatisk freda kulturminner innenfor influensområdet. Det kan likevel ikke utelukkes at det kan finnes uregistrerte kulturminner i området.

Fylkeskommunen påpeker at gamle støler, stølsveger, steingjerder, hustufter og andre spor etter tidligere landbruksdrift ses på som svært viktige lokale kulturminner. NVE mener forholdet til kulturminner ikke har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålene. Dette er forhold som etter NVEs syn må følges grundig opp på detaljplannivå og ivaretas igjennom planlegging og oppfølging i byggefasen. Når det gjelder forholdet til kulturminneloven vil dette bli fulgt opp i henhold til vilkårene ved en eventuell konsesjon som spesifiserer forholdet til kulturminneloven § 9.

Landbruk

Veitastrand er en utpreget jordbruksbygd. Dårlig økonomi i landbruket gjør at flere slutter, og det er vanskelig å rekruttere unge til å overta. Inne i Veitastrand drives det både med storfe og småfe samt at det drives aktivt stølsdrift med både kyr og geiter. I følge høringsuttalelse fra grunneier Asbjørn Nes vil det planlagte kraftverket ved Snauedøla få negative konsekvenser for han og stølsdrifta. Stasjonen er planlagt plassert like ved stølshusene hans og ei utbygging vil virke skjemmende både visuelt og i form av lyd. Han mener at det her bør tas hensyn til at dette er et av de få aktive stølsmiljøene som er igjen i landet. NVE mener at inntektene fra kraftverkene kan gjøre det lettere for grunneierne å opprettholde bosetning og videre drift, samt ivareta stølene, brukene og kulturlandskapet. NVE mener at ei utbygging vil være positivt for landbruket så lenge det ikke går utover allerede etablert landbruksvirksomhet.

Nettilknytning

Slik situasjonen er i dag er det ikke kapasitet på nettet inne i Veitastrond, det er derfor behov for en produksjonslinje ut fra området i Veitastrond.

Luster Energiverk AS har søkt om en 66 kV kraftledning fra Neset på Veitastrond til Aspelhaugen øst for Hafslo i Luster kommune. Søknaden omfatter fire trasealternativer med lengder mellom ca 25 og 28 km. Det er videre planlagt to transformatorstasjoner med 22/66 kV ved ledningens endepunkt på Veitastrond og ved Ugulsvik. Ved Hafslo planlegges ledningen tilknyttet eksisterende 66 kV forbindelse Årøy-Leirdøla.

Bakgrunnen for søknaden er foreliggende planer om kraftutbygging i området og med det behov for større linjekapasitet ut fra Veitastrond. Seks utbygginger er konsesjonssøkt med samlet effekt på 34 MW. Det er videre planer for ytterligere seks utbygginger og total effekt for aktuelle utbygginger i Veitastrondområdet er beregnet til ca 53 MW. Den omsøkte ledningen er i følge søknaden en forutsetning for utviklingen av småkraft i området og vil dessuten bedre forsyningsikkerheten til Veitastrond fordi eksisterende 22 kV ledning er svært rasutsatt.

Investeringskostnadene for de omsøkte traseene er i søknaden anslått til mellom 59 og 65 millioner kroner. I tilleggssøknad har Luster Energiverk også omsøkt ytterligere to alternativer som innebærer jordkabel på deler av den omsøkte traseen ved Heggemyrane på Hafslo. Merkostnad for det lengste kablingsalternativet er i tilleggssøknaden oppgitt å være 14 millioner kroner. Samtidig angir et oppdatert kostnadsoverslag i tilleggssøknaden en total kostnad på mellom 80,7 og 86,9 millioner kroner for den av søker prioriterte traseløsningen, inkludert kabelanlegg på 6,6 km. Dette innebærer følgelig en merkostnad på 21 millioner kroner i forhold til kostnadsoverslaget i den opprinnelige søknaden uten kabling.

Vi viser til eget vedtaksnotat for nærmere redegjørelse av kraftledningen og vurdering av forskjellige alternativer.

Når det gjelder lokal nettilknytning kan linjene bygges innenfor lokal netteiers områdekonsesjon og kan stå for bygging og drift av anleggene. Vi finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Luster kommune mener at det må vurderes å føre strømmen i kabel fra kraftverkene av hensyn til fugl. For Holen kraftverk mener flere av høringsinstansene at linja bør legges som sjøkabel. Dette er søker enig i så lenge det ikke avdekkes vesentlige problemer ved legging av linja når detaljplanleggingen påbegynnes. For Utladøla har søker planlagt å legge linja som kabel. Søker for de 4 andre kraftverkene mener søker at dette må vurderes individuelt for hvert enkelt kraftverk. Normalt bygges en slike linjer som her i medhold av netteiers områdekonsesjon. Innenfor sin områdekonsesjon skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtakene.

Samfunnsmessige virkninger

Kraftproduksjon og kraftforsyning

Som omsøkt vil kraftverkene produsere 107 GWh og få en installert effekt på totalt 34 MW. Det er kun foreslått slipp av alminnelig lavvannføring i sommersesongen i følge konsesjonssøknadene, dette er en typisk vinterverdi og tilsvarer en veldig lav sommerverdi for vassdrag med stor breandel. Det er ikke foreslått slipp av minstevannføring i vintersesongen. NVE er av den oppfatning at sommervannføringen må økes for å ivareta allmennhetens interesser samt å slippe noe minstevannføring om vinteren. Dette gjelder for alle de omsøkte kraftverkene bortsett fra Utladøla som har minimal verdi. Dette vil redusere produksjonen noe, totalt ca. 12 GWh i tillegg til ev avslag, men etter vårt syn er det avgjørende for at tiltakene skal være akseptable.

Sysselsetting og lokal verdiskapning

I Veitastrond er de fleste virksomheter og arbeidsplasser knyttet til landbruk og det er en stor utfordring for bygda at utviklingen i landbruket gir færre arbeidsplasser. Økte inntekter til grunneierne som følge av en kraftutbygging kan sikre videre drift av gardsbruk og det kan gi mulighet til å starte opp annen aktivitet og realisere nye ideer. Dette kan igjen gi positive ringvirkninger i lokalsamfunnet. Aktivitet i byggeperioden, økt sysselsetting, økte skatteinntekter til kommunen og lokal verdiskapning kan gjøre det enklere og mer attraktivt for folk å bosette seg eller bli boende i Veitastrond.

NVE mener en ekstra inntekt fra kraftutbygging utvilsomt vil gi fallrettighetshaverne større mulighet til å fortsatt bo på eiendommen, drive tradisjonelt landbruk og opprettholde kulturlandskapet. Selv om en utbygging ikke kan binde noen til eiendommen, mener NVE at sannsynligheten for videre bosetting, drift og opprettholdelse av kulturlandskap er stor og således positivt.

Eksisterende ledningsnett i Veitastrond har liten kapasitet og er en begrensende faktor for videre utbygging eller av kraftverk i området. Det er planer om ytterligere seks utbygginger i Veitastrond, og total effekt for aktuelle utbygginger i Veitastrond området er beregnet til ca 53 MW. Potensialet for verdiskapning i Veitastrond i forbindelse med vannkraft er betydelig, noe som har stor verdi i forhold til sysselsetting og lokale ringvirkninger for bygda.

Oppsummering samfunnsvirkninger

En utbygging etter de omsøkte planene vil gi inntil 107 GWh årlig i ny produksjon og ny kraftlinje kan gi nye muligheter for videre småkraftutbygginger og utvikling av annen næringsvirksomhet. Utbyggingen vil videre gi økt næringsgrunnlag for de grunneierne som er med i prosjektene og kan bidra til lokal sysselsetting og positive lokale ringvirkninger. NVE mener at de 6 omsøkte kraftverkene med tilhørende kraftlinje vil gi positive samfunnsmessige virkninger.

Oppsummering

Luster Småkraft AS har søkt om utbygging av to småkraftverk og Grunneierne ved Kjell Jarle Bruheim om utbygging av fire småkraftverk i Veitastrond som til sammen vil gi ca. 105 GWh ny årlig produksjon etter omsøkte planer. Eksisterende ledningsnett i Veitastrond har for liten kapasitet for innmating av kraften fra de seks småkraftverkene og Luster Energiverk AS har derfor søkt om tillatelse til å bygge en ny 66 kV kraftlinje fra Neset i Veitastrond til Aspelhaugen øst for Hafslø med to ny transformatorstasjoner lokalisert i Veitastrond og Ugulsvik.

Det er Snauedøla som peker seg ut som det mest kontroversielle prosjektet. Snauedøla har sterke friluftsinnteresser knyttet til seg både som innsynsobjekt og turer innover dalen. Elva er synlig i et stort landskapsrom, og fraføring av vann fra elvestrengen samt tekniske inngrep i det snaue landskapet med mye fjell i dagen vil redusere elva som landskapselement betydelig. Nedre deler av tiltaket med kraftstasjon er planlagt plassert ved stølshusene i et av de få gjenværende stølsmiljøene i Norge og kan for mange virke skjæmmende i dette kulturlandskapet. Elva har en markant foss på kote 400 med bekkekløft og en betydelig fossesprutsone. Fossen er godt synlig store deler av sommersesongen, når det er smelting fra breen, og fra omkringliggende landskap. Av de 6 planlagte kraftverkene vil Snauedøla alene stå for ca 75 % reduksjon av INON områder med villmarkspreget. Dersom det ikke gis tillatelse til utbygging av Snauedøla kraftverk vil resterende prosjekter gi en totalproduksjon på rundt 80 GWh med en installasjon på ca. 29,4 MW.

Når det gjelder Holen kraftverk mener NVE at en rørtrasé i dagen som omsøkt ivaretar landskapsopplevelsene i liten grad. En rørgate i dagen og anleggsveier opp mot inntaket vil komme til å bli permanente inngrep som kan virke skjæmmende for turister på vei inn mot Veitastrand og Tungestølen. Ved at vannveien i sin helhet legges i fjell uten etablering av veier samt pålegg om en betydelig minstevannføring i sommersesongen vil en i tilstrekkelig grad kunne ivareta de landskapsmessige verdiene. Ved bruk av båt og helikopter ved bygging, vil anleggsveier således i sin helhet unngås.

NVE mener det er mulig å gjennomføre fem av de seks omsøkte prosjektene, med tilhørende nettilknytning, uten at dette vil forringe landskapsopplevelsen i Veitastrand i vesentlig grad. Forutsetningen er at det settes krav om bl.a. en god minstevannføring hele året, samt generelle krav til detaljplangodkjenning og landskapsmessige tilpasninger. Det er videre en forutsetning at vannveien i sin helhet legges i fjell for Holen kraftverk og at inntaket her etableres uten veibygging.

Vi legger videre vekt på at hovedtrenden i det lokale miljøet og også i den lokale reiselivsnæringen er positive til en utbygging av småkraftverkene.

NVEs konklusjon

Etter en samlet vurdering av planene for utbygging av 5 av småkraftverkene inne i Veitastrand og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene og nytten av tiltakene overstiger skader og ulemper for private og allmenne interesser som blir berørt slik at kravet i vannressursloven § 25 er tilfredsstillt. NVE har derfor ved brev av i dag gitt tillatelse etter § 8 i vannressursloven til å bygge Holen-, Utladøla-, Vette Svardalen-, Svardalen- og Eldeelvi kraftverk.

NVE mener derimot ulempene ved bygging av Snauedøla kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er her ikke oppfylt. Det gis derfor ikke tillatelse til bygging av Snauedøla kraftverk

NVE har samtidig gitt Luster Energiverk AS tillatelse etter energiloven til å bygge en ny 66 kV kraftledning fra Neset i Veitastrand til Aspelhaugen øst for Hafslø. Tillatelsene er gitt på nærmere fastsatte vilkår. Behandlet i eget KN - notat 20/2011.

Minstevannføringer

NVE mener at 5 av de omsøkte prosjektene kan gjennomføres, men det må slippes mer minstevannføring enn omsøkt for 4 av de omsøkte prosjektene. I Holen kraftverk mener NVE at det skal slippes 500 l/s om sommeren og 80 l/s om vinteren. I Eldeelvi kraftverk mener NVE at det skal slippes en minstevannføring på ubyggingstrekningen på 950 l/s om sommer og 60 l/s om vinteren. I

Vetle Svardalen kraftverk mener NVE at det skal slippes en minstevannføring på bybyggingsstrekningen på 100 l/s om sommer og 20 l/s om vinteren. I Svardøla kraftverk mener NVE at det skal slippes en minstevannføring på bybyggingsstrekningen på 460 l/s om sommer og 20 l/s om vinteren. NVE mener slipp av ovenforstående vannføringer er tilstrekkelig for å ivareta ulike allmenne interesser i disse vassdragene. For Utladøla kraftverk mener NVE at det ikke er grunn til krav om minstevannføring.

NVEs krav til slipp av minstevannføring vil redusere midlere brutto årsproduksjon for elvene i Veitastrond som er omsøkt av fallrettighetshaverne v/Kjell Jarle Bruheim med om lag 10 GWh. For Luster Småkraft vil krav om slipp av minstevannføring redusere netto årsproduksjon med om lag 3 GWh i følge beregninger de selv har gjort. Vi viser til vedtaksnotatene til hvert enkelt prosjekt for nærmere begrunnelse for størrelsen på minstevannføringsslippet.

Asbjørn Nes mener at søknadene må behandles etter vassdragsreguleringsloven. NVE vil til dette bemerke at ingen av prosjektene faller inn under denne bestemmelsen da de ikke har magasin og hvert enkelt prosjekt er under 40 GWh. Loven kommer følgelig ikke til anvendelse.